

ISSN 1643-2444

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD
PEDAGOGICZNORELIGIJNY

INTERNATIONALE
RELIGIONSPÄDAGOGISCHE RUNDSCHAU

VIII (2009)

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Teologii

Universität Vechta – Institut für Katholische Theologie, Lehrstuhl
für Praktische Theologie: Religionspädagogik
und Pastoraltheologie

Universität Wien – Katholisch-Theologische Fakultät,
Institut für Religionspädagogik und Katechetik

Pädagogische Hochschule – Karlsruhe

KEPERYS

Rada Naukowa

Profesorowie:

Hans-Ferdinand Angel, Ks. Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter CSSp,
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton A. Bucher, Aniela Dylus, Rudolf Englert,
Monika Jakobs, Martin Jäggle, Helmut Juros SDS, Stephanie Klein,
Ilse Kögler, Stanisław Kulpaczyński SDB, Kazimierz Zbigniew Kwieciński,
Ks. Stephan Leimgruber, Zbigniew Marek SJ, Roman Murawski SDB,
Ks. Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler, Annette Miriam Stroß,
Dieter Wagner, Gabriel Witaszek CSsR, Irena Wrońska, Herbert A. Zwergel

Wissenschaftlicher Beirat

Professoren/innen:

Hans-Ferdinand Angel, Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter,
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton A. Bucher, Aniela Dylus, Rudolf Englert,
Monika Jakobs, Martin Jäggle, Helmut Juros, Stephanie Klein, Ilse Kögler,
Stanisław Kulpaczyński, Kazimierz Zbigniew Kwieciński, Stephan Leimgruber,
Zbigniew Marek, Roman Murawski, Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler,
Annette Miriam Stroß, Dieter Wagner, Gabriel Witaszek, Irena Wrońska,
Herbert A. Zwergel

KERYKS

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD PEDAGOGICZNORELIGIJNY
INTERNATIONALE RELIGIONSPÄDAGOGISCHE RUNDschau

VIII (2009)

ISSN 1643-2444

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Teologii
Universität Vechta – Institut für Katholische Theologie,
Lehrstuhl für Praktische Theologie: Religionspädagogik und Pastoraltheologie
Universität in Wien – Katholisch-Theologische Fakultät,
Institut für Religionspädagogik und Katechetik
Pädagogische Hochschule – Karlsruhe

Komitte Redakcyjny

Ks. prof. dr hab. Cyprian Rogowski (Redaktor Naczelny)
Zur Abgunst 12, D-34388 Trendelburg
e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de
cyprian.rogowski@uwm.edu.pl
Prof. dr Martin Jäggle (Zastępcza Redaktora Naczelnego)
Prof. dr hab. Egon Spiegel (Sekretarz Redakcji)
Ks. prof. dr hab. Stanisław Bielecki
Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański

Rubryka

Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu
Redakcja: Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski
Prof. dr hab. Annette Miriam Stroß

Recenzenci numeru

Prof. dr hab. Steffanie Klein
Prof. dr hab. Danuta Walczak-Duraj

Recenzenci artykułów

Prof. dr hab. Józef Baniak
Prof. dr hab. Franz Josef Bäumer
Prof. dr hab. Steffanie Klein
Prof. dr hab. Maria Libiszowska-Żółtkowska
Prof. dr hab. Guido Meyer
Prof. dr hab. Mirosław Patalon
Prof. dr hab. Udo Schmälzle
Prof. dr hab. Harald Schwillus
Prof. dr hab. Józef Styk
Prof. dr hab. Danuta Walczak-Duraj

Redaktionsausschuss

Prof. Dr. habil. Cyprian Rogowski (Hauptschriftleiter)
Zur Abgunst 12, D-34388 Trendelburg
e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de
cyprian.rogowski@uwm.edu.pl
Prof. Dr. Martin Jäggle (Stellvertreter)
Prof. Dr. habil. Egon Spiegel (Sekretär der Redaktion)
Prof. Dr. habil. Stanisław Bielecki
Prof. Dr. habil. Janusz Mariański

Rubrik

Impulse aus der Erziehungswissenschaft
Redaktion: Prof. Dr. habil. Bogusław Śliwerski
Prof. Dr. habil. Annette Miriam Stroß

Rezensenten der gesamten Nummer

Prof. Dr. habil. Steffanie Klein
Prof. Dr. habil. Danuta Walczak-Duraj

Rezensenten der Beiträge

Prof. Dr. habil. Józef Baniak
Prof. Dr. habil. Franz Josef Bäumer
Prof. Dr. habil. Steffanie Klein
Prof. Dr. habil. Maria Libiszowska-Żółtkowska
Prof. Dr. habil. Guido Meyer
Prof. Dr. habil. Mirosław Patalon
Prof. Dr. habil. Udo Schmälzle
Prof. Dr. habil. Harald Schwillus
Prof. Dr. habil. Józef Styk
Prof. Dr. habil. Danuta Walczak-Duraj

Opracowanie redakcyjne / Redaktion der Texte

Małgorzata Kubacka

Tłumaczenie tekstów / Übersetzung der Texte

Herbert Ulrich

Agnieszka Zduniak

Projekt okładki / Umschlagentwurf

Maria Fafińska

Skład komputerowy / Computersatz

Wydawnictwo UWM Olsztyn

Adres Redakcji / Redaktionsadresse

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wydział Teologii

ul. Stanisława Kardynała Hozjusza 15, 11-041 Olsztyn

tel./fax (89) 523 89 46

e-mail: cyprian.rogowski@uwm.edu.pl

© Copyright by Wydawnictwo UWM • Olsztyn 2009

Wydawnictwo UWM

ul. Jana Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn

tel. (0-89) 523 36 61, fax (0-89) 523 34 38

www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/

e-mail: wydawca@uwm.edu.pl

Nakład 400 egz. Ark. wyd. 27,6; ark. druk. 23,5

Druk: Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie, zam. nr 617

Spis treści

Inhaltsverzeichnis

	Od Redakcji	8
	Von der Redaktion	
	Gość numeru	14
	Gastkommentar	
	Prof. dr hab. Tomasz Trojanowski	
Artykuły	Dariusz Adamczyk	31
Beiträge	Tajemnica i sens istnienia. Teoria ewolucji w perspektywie doktryny o stworzeniu	
	Geheimnis und Sinn der Existenz. Die Evolutionstheorie in der Perspektive der Schöpfungslehre	
	Gabriel Witaszek	55
	Imperatyw moralny Boga: zaproszenie do nawrócenia	
	Der moralische Imperativ Gottes: eine Einladung zur Umkehr	
	Bruno Hidber	69
	Nawrócenie – niezbędna i zbawienna szkoła chrześcijańskiego życia	
	Umkehr – eine notwendige und heilsame Pädagogik für ein christliches Leben	
	Danuta Walczak-Duraj	85
	Przesłanki i problemy wielokulturowej edukacji w społeczeństwach Unii Europejskiej	
	Prämissen und Probleme multikultureller Bildung in den Gesellschaften der Europäischen Union	
	Jolanta Kopka	117
	Czy tolerancja jest potrzebna w zubożniałym świecie?	
	Ist Toleranz nötig in einer gleichgültigen Welt?	
	Jan Mazur	139
	Jan Paweł II jako nauczyciel patriotyzmu	
	Johannes Paul II. als Lehrer des Patriotismus	
	Peter Kaiser	159
	Nowe perspektywy w psychologii rodziny oraz terapii rodzinnej	
	Neuere Perspektiven in Familienpsychologie und Familientherapie	

Michael Hainz	175
Dlaczego Niemcy Wschodnie stały się tak bardzo ateistyczne?	
Próba wielopłaszczyznowego wyjaśnienia podziału religijnego na Niemcy Wschodnie i Zachodnie z perspektywy środkowoeuropejskiej	
Warum Ostdeutschland so atheistisch wurde? Ein mehrstufiger Erklärungsversuch zur religiösen Ost-West-Spaltung Deutschlands aus zentraleuropäischer Perspektive	
Janusz Mariański	193
Emigracja młodzieży polskiej z Kościoła?	
Wandert die polnische Jugend aus der Kirche aus?	
Rainer Bolle	225
Portfolio i kształcenie	
Portfolio und Bildung	
Cyprian Rogowski	253
Model szkolnego nauczania religii a budowanie społeczeństwa obywatelskiego	
Das Modell des schulischen Religionsunterrichts und die Schaffung einer Zivilgesellschaft	
Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu Impulse aus der Erziehungswissenschaft	Kathrin Schmidt 271
	Uniwersytecki kierunek dla wychowawców: nowe wyzwania wobec nauczania i uczenia się
	Ein universitärer Studiengang für ErzieherInnen: neue Anforderungen an das Lehren und Lernen
W kierunku praktyki Aus der Praxis	Werner Christmann 297
	Kształtowanie charakteru i osobowości w resocjalizacji na przykładzie pracy socjalnej w ośrodkach otwartych w Niemczech
	Charakterarbeit und Persönlichkeitsbildung in der Resozialisierung
	Piotr Duksa 319
	Zastosowanie metody sondażu diagnostycznego (techniki ankiety) w pracach dyplomowych z pedagogiki religii i katechetyki
	Die Anwendung der Methode diagnostischer Sondierung (Fragebogenmethode) in Diplomarbeiten auf dem Gebiet der Religionspädagogik und Katechetik
Recenzje Rezensionen	■ Friedrich Schweitzer, <i>Religionspädagogik. Lehrbuch Praktische Theologie</i> [Pedagogika religii. Podręcznik teologii praktycznej], t. 1, Gütersloher Verlagshaus, Gütersloh 2006 (Ralph Sauer) 337

- Janusz Mariański, *Emigracja z Kościoła? Religijność młodzieży polskiej w warunkach zmian społecznych* [*Wandert die polnische Jugend aus der Kirche aus? Die Religiosität polnischer Jugendlicher unter den Bedingungen sozialer Wandlungen*], Wydawnictwo KUL, Lublin 2008 (Cyprian Rogowski) **342**
- Janusz Tarnowski (red.), *Dylematy etyczne* [*Ethische Dilemmata*], Wydawnictwo VERBINUM, Warszawa 2008 (Beata Chlewicka) **345**
- Barbara Rozen, *Edukacja religijna osób z niepełnosprawnością intelektualną. Studium pedagogicznoreligijne* [*Religiöse Bildungsarbeit mit intellektuell behinderten Personen. Eine religionspädagogische Studie*], Wydawnictwo Hosianum, Olsztyn 2008 (Romuald Niparko) **350**
- Kazimierz Gergont, *Działalność edukacyjno-religijna Kościoła katolickiego w Ghanie w latach 1957–2005. Studium pedagogicznoreligijne* [*Die religiöse Bildungsarbeit der katholischen Kirche in Ghana in den Jahren 1957–2005. Eine religionspädagogische Studie*], Wydawnictwo VERBINUM, Warszawa 2008 (Cyprian Rogowski) **357**

Sprawozdania Berichte

Gabriel Witaszek

„Miłość charytatywna i sprawiedliwość dla dobra wspólnego”. Kronika XXII Kongresu Narodowego Włoskiego Stowarzyszenia Teologicznego Sekcji Teologii Moralnej, Pescara, 8–11 września 2008

„Karitative Liebe und Gerechtigkeit für das Gemeinwohl”. Chronik des 22. Nationalkongresses der Italienischen Theologischen Vereinigung, Sektion Moraltheologie, Pescara, 8.-11. September 2008

361

Editorial and Table of Contents

367

Informacja dla Autorów Information für die Autoren

371

W następnym numerze In der nächsten Nummer

373

Od Redakcji

Drodzy Czytelnicy

Miło jest mi zakomunikować, że ostatni numer periodyku „Keryks”, poświęcony problematyce wartości w obliczu narastającego pluralizmu i procesów z nim związanych, spotkał się z dużą akceptacją zarówno Czytelników zachodnioeuropejskich, jak i w Polsce. Za ogromny wkład autorów, dzielących się swoją kompetencją w zakresie problematyki wartości w postmodernizmie i doświadczeniami z tą problematyką związanymi, Redakcja pragnie wyrazić swoje uznanie i podziękowanie.

Do rąk Czytelników oddajemy kolejny numer czasopisma, w którym znajdują się artykuły napisane przez autorów z wielu środowisk akademickich w Polsce i w krajach zachodnioeuropejskich. Chociaż treści zawarte w prezentowanych opracowaniach nie przynależą do ściśle określonej problematyki, jak to miało miejsce w poprzednim numerze, to jednak korespondują one z sobą i dotyczą w większości zagadnień związanych z edukacją religijną w różnych jej obszarach, uwzględniając także aspekty wielokulturowości w społeczeństwach Unii Europejskiej.

Dział artykułów otwiera tekst dotyczący tajemnicy i sensu istnienia w kontekście teorii ewolucji. Autor dzieli się w nim uwagami na temat odkrywania sensu życia i miejsca Boga w życiu człowieka (Dariusz Adamczyk). W perspektywie doktryny o stworzeniu dwaj następni autorzy koncentrują swoją uwagę na pojęciu „nawrócenie”. Pierwszy zaznacza, że należy ono do istotnych zagadnień przepowiadania prorockiego Starego Testamentu. Ma na myśli miłosierne działanie Boga w wymiarze pedagogicznym (Gabriel Witaszek). Drugi mówi o nawróceniu jako o niezbędnej i zbawiennej szkole chrześcijańskiego życia (Bruno Hidber). Problematyka zawarta w powyższych opracowaniach o charakterze pedagogicznym stanowi niejako pomost dla kolejnego tekstu, dotyczącego wielokulturowej edukacji w społeczeństwach Unii Europejskiej (Danuta Walczak-Duraj). Na kanwie tego artykułu inna autorka nawiązuje do bardzo aktualnego tematu, jakim jest zagadnienie tolerancji. Zadaje pytanie, czy tolerancja jest potrzebna w zubożniałym świecie (Jolanta Kopka). W następnym opracowaniu jego autor ukazuje postać papieża Jana Pawła II jako nauczyciela patriotyzmu (Jan Mazur). Z problematyką tą łączy się bezpośrednio tematyka obejmująca obszar edukacyjny w rodzinie – chodzi tu o nowe perspektywy w psychologii i terapii rodzinnej (Peter Kaiser). W nawiązaniu do kwestii sekularyzacji i procesów

Von der Redaktion

Liebe Leserin, lieber Leser!

Ich freue mich, Ihnen mitteilen zu dürfen, dass die letzte Nummer der Zeitschrift „Keryks“, die der Problematik der Werte im Kontext des zunehmenden Pluralismus und der damit verbundenen Prozesse gewidmet war, sowohl bei den westeuropäischen Lesern als auch in Polen auf starke Zustimmung gestoßen ist. Für die aufwändigen Beiträge der Autoren, die ihre Kompetenz in Bezug auf die Problematik der Werte im Postmodernismus und ihre damit verbundenen Erfahrungen unter Beweis gestellt haben, möchte ihnen die Redaktion ihre Anerkennung und ihren Dank aussprechen.

Dem Leser übergeben wir hiermit eine weitere Nummer der Zeitschrift, die Artikel und Beiträge von Autoren aus unterschiedlichen akademischen Bereichen in Polen und in Westeuropa enthält. Obwohl deren Inhalte nicht strikt monothematisch aufeinander bezogen sind, wie dies in der vorigen Ausgabe der Fall war, so korrespondieren sie doch miteinander und betreffen vorwiegend Fragen im Zusammenhang mit der religiösen Bildung und Erziehung in ihren verschiedenen Bereichen, auch unter Berücksichtigung der multikulturellen Situation in den Ländern der Europäischen Union.

Den Artikelbereich eröffnet ein Text über Geheimnis und Sinn der Existenz im Kontext der Evolutionstheorie. Der Autor präsentiert seine Bemerkungen zum Thema der Entdeckung des Lebenssinns und des Stellenwertes Gottes im Leben des Menschen (Dariusz Adamczyk). In der Perspektive der Schöpfungslehre konzentrieren die nächsten beiden Autoren ihre Aufmerksamkeit auf den Begriff der Umkehr. Der erste von ihnen betont, dass dieser Begriff zu den wesentlichsten Themen der prophetischen Verkündigung im Alten Testament gehört. Dabei hat er das barmherzige Wirken Gottes in pädagogischer Hinsicht im Blick (Gabriel Witaszek). Der andere Autor spricht von der Umkehr als einer unerlässlichen und heilsamen Schule christlichen Lebens (Bruno Hidber). Die in diesen Artikeln mit pädagogischem Charakter enthaltene Problematik bildet gleichsam die Brücke zum darauffolgenden Beitrag, der der multikulturellen Bildung in den Gesellschaften der Europäischen Union gewidmet ist (Danuta Walczak-Duraj). Anlehnend an diesen Artikel greift eine weitere Autorin ein überaus aktuelles Thema auf: die Frage der Toleranz. Sie stellt die Frage, ob Toleranz in einer immer gleichgültigeren Welt notwendig ist (Jolanta Kopka). In einer weiteren Arbeit

z nią związanych interesujący wydaje się artykuł zatytułowany „Dlaczego Niemcy Wschodnie stały się tak bardzo ateistyczne? Próba wielopłaszczyznowego wyjaśnienia podziału religijnego na Niemcy Wschodnie i Zachodnie z perspektywy środkowoeuropejskiej” (Michael Hainz). Z powyższym artykułem łączy się kolejny z przedkładanych uwadze Czytelnika tekstów, dotyczący religijności w społeczeństwie polskim, zwłaszcza młodzieży, po prawie dwóch dekadach transformacji społeczno-politycznej i kulturowej, noszący tytuł „Emigracja młodzieży polskiej z Kościoła?” (Janusz Mariański). Na temat pojęcia „kształcenie” i procesu kształcenia wiele interesujących treści znajdzie Czytelnik w artykule pod tytułem „Portfolio i kształcenie” (Rainer Bolle). Dział artykułów zamyka opracowanie „Model szkolnego nauczania religii a budowanie społeczeństwa obywatelskiego”. Jego autor stawia m.in. pytanie o wymiarze kairolologicznym: na ile współczesne nauczanie religii w szkole odpowiada na nurtujące problemy dzieci i młodzieży? Równocześnie wysuwa postulaty związane z poszukiwaniem właściwego modelu szkolnego nauczania religii, odpowiadającego budowaniu społeczeństwa obywatelskiego (Cyprian Rogowski).

Rubryka „Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu” podejmuje ciekawy dyskurs dotyczący uniwersyteckiego kierunku dla wychowawców. Chodzi w nim o nowe wyzwania wobec nauczania i uczenia się (Kathrin Schmidt).

W dziale praktycznym Czytelnik znajdzie dwa artykuły. Jeden dotyczy problematyki kształtowania charakteru i osobowości w resocjalizacji na przykładzie pracy socjalnej w ośrodkach otwartych w Niemczech (Werner Christmann). W drugim natomiast przedstawiono metodę sondażu diagnostycznego (technikę ankiety) i jej zastosowanie w pracach dyplomowych na seminariach naukowych z pedagogiki religii i katechetyki (Piotr Duksa).

Dział recenzji zapoznaje Czytelnika z niektórymi najnowszymi publikacjami książkowymi, polsko- i niemieckojęzycznymi, o tematyce pedagogicznoreligijnej i socjologicznoreligijnej.

W dziale sprawozdań zamieszczona została relacja z XXII Kongresu Narodowego Włoskiego Stowarzyszenia Teologicznego Sekcji Teologii Moralnej (Gabriel Witaszek).

Szczególne wyrazy podziękowania Redakcja składa panu profesorowi Tomaszowi Trojanowskiemu, Gościowi numeru. Jako neurochirurg i zarazem wybitny specjalista w tej dziedzinie, profesor Tomasz Trojanowski dzieli się na naszych łamach refleksją na temat etycznych wyzwań współczesnej medycyny.

präsentiert der Autor die Persönlichkeit des Papstes Johannes Paul II. als Lehrer des Patriotismus (Jan Mazur). Mit der darin behandelten Thematik ist unmittelbar auch diejenige verbunden, die den Bereich von Bildung und Erziehung in der Familie betrifft. Dabei ist von neuen Perspektiven in der Psychologie und Familientherapie die Rede (Peter Kaiser). Im Zusammenhang mit der Frage der Säkularisierung und der damit verbundenen Prozesse ist der nächste Artikel interessant, der den Titel trägt: „Warum ist Ostdeutschland so atheistisch geworden? Versuch einer vielschichtigen Erklärung der religiösen Teilung in Ost- und Westdeutschland in mitteleuropäischer Perspektive“ (Michael Hainz). Mit diesem Artikel steht ein weiterer Text im Zusammenhang, der die Religiosität in der polnischen Gesellschaft, insbesondere die der Jugend, nach fast zwei Jahrzehnten der sozio-politischen und kulturellen Transformation betrifft; er trägt den Titel: „Wandert die polnische Jugend aus der Kirche aus?“ (Janusz Mariański). Zum Thema des Begriffes und Prozesses der „Bildung“ findet der Leser viele interessante Gedanken im Artikel „Portfolio und Bildung“ (Rainer Bolle). Den Artikelbereich beschließt der Beitrag „Das Modell des schulischen Religionsunterrichts und die Schaffung einer Zivilgesellschaft“. Sein Verfasser fragt darin u.a. nach der kairologischen Dimension: „Inwieweit antwortet der heutige Religionsunterricht in der Schule auf Kinder und Jugendliche bewegende Probleme?“. Gleichzeitig stellt er Postulate auf im Zusammenhang mit der Suche nach einem angemessenen Modell des schulischen Religionsunterrichts, der der Schaffung einer Zivilgesellschaft gerecht wird (Cyprian Rogowski).

Die Rubrik „Neue Inspirationen in den Erziehungswissenschaften“ greift den interessanten Diskurs über die universitäre Richtung für Erzieher auf. Dabei geht es um neue Herausforderungen in Bezug auf das Lehren und Lernen (Kathrin Schmidt).

Im Praxisbereich findet der Leser zwei Artikel. Der eine betrifft die Gestaltung des Charakters und der Persönlichkeit im Rahmen der Resozialisierung am Beispiel der Sozialarbeit in offenen Einrichtungen in Deutschland (Werner Christmann). Der zweite behandelt die Methode der diagnostischen Sondierung (Fragebogenmethode) und ihrer Anwendung in Diplomarbeiten in wissenschaftlichen Seminaren auf dem Gebiet der Religionspädagogik und Katechetik (Piotr Duksa).

Die Rezensionen machen den Leser mit einigen der neuesten Buchveröffentlichungen zu religionspädagogischen und religionssoziologischen Themen in polnischer und in deutscher Sprache bekannt.

Redakcja ma nadzieję, że rozważania zawarte w prezentowanym tomie zainspirują Czytelników do głębszej refleksji.

Ks. Cyprian Rogowski
Redaktor Naczelny

In der Abteilung „Berichte“ findet sich ein Text über den 22. Nationalkongress der Italienischen Theologischen Gesellschaft, Sektion Moraltheologie (Gabriel Witaszek).

Ganz besonderen Dank schuldet die Schriftleitung Herrn Professor Tomasz Trojanowski, dem Gast dieser Ausgabe. Als Mediziner, Neurochirurg und hervorragender Spezialist auf diesem Gebiet legt er in „Keryks“ seine Gedanken zum Thema der ethischen Herausforderungen der heutigen Medizin vor.

Die Redaktion gibt ihrer Hoffnung Ausdruck, dass die in dieser Nummer enthaltenen Betrachtungen die Leser zu tieferen Reflexionen inspirieren werden.

Cyprian Rogowski
Hauptschriftleiter

Do rąk Czytelników oddajemy kolejny numer czasopisma. Dział artykułów otwiera tekst dotyczący tajemnicy i sensu istnienia w kontekście teorii ewolucji (D. Adamczyk). W perspektywie doktryny o stworzeniu dwaj kolejni autorzy koncentrują swoją uwagę na pojęciu „nawrócenie”. Pierwszy zaznacza, że należy ono do istotnych zagadnień przepowiadania prorockiego Starego Testamentu (G. Witaszek). Drugi mówi o nawróceniu jako niezbędnej i zbawiennej szkole chrześcijańskiego życia (B. Hidber). Problematyka ta stanowi niejako pomost do kolejnego opracowania, dotyczącego wielokulturowej edukacji w społeczeństwach Unii Europejskiej (D. Walczak-Duraj). Na jego kanwie inna autorka nawiązuje do bardzo aktualnego tematu, jakim jest zagadnienie tolerancji, i pyta, czy tolerancja jest potrzebna w zobojętniałym świecie (J. Kopka). Kolejny autor ukazuje postać papieża Jana Pawła II jako nauczyciela patriotyzmu (J. Mazur). Z omawianą problematyką łączy się bezpośrednio tematyka obejmująca obszar edukacyjny w rodzinie (P. Kaiser). W nawiązaniu do kwestii sekularyzacji i procesów z nią związanych interesujący wydaje się artykuł zatytułowany „Dlaczego Niemcy Wschodnie stały się tak bardzo ateistyczne?” (M. Hainz). Z powyższym artykułem łączy się inny tekst, dotyczący religijności młodzieży po prawie dwóch dekadach transformacji społeczno-politycznej i kulturowej, zatytułowany „Emigracja młodzieży polskiej z Kościoła” (J. Mariański). Na temat pojęcia „kształcenie” i jego procesu wiele interesujących treści znajdzie Czytelnik w artykule „Portfolio i kształcenie” (R. Bolle). Dział artykułów zamyka opracowanie „Model szkolnego nauczania religii a budowanie społeczeństwa obywatelskiego”. Jego autor stawia m.in. pytanie o wymiarze kairologicznym: na ile współczesne nauczanie religii w szkole odpowiada na nurtujące problemy dzieci i młodzieży? (C. Rogowski).

Rubryka „Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu” podejmuje ciekawy dyskurs dotyczący uniwersyteckiego kierunku dla wychowawców (K. Schmidt).

W dziale praktycznym Czytelnik znajdzie dwa artykuły. Jeden dotyczy resocjalizacji (W. Christmann), drugi – metody sondażu diagnostycznego (P. Duksa).

W dziale sprawozdań zamieszczony jest tekst na temat XXII Kongresu Narodowego Włoskiego Stowarzyszenia Teologicznego Sekcji Teologii Moralnej (G. Witaszek).

Dem Leser übergeben wir hiermit eine weitere Nummer der Zeitschrift. Den Artikelbereich eröffnet ein Text über Geheimnis und Sinn der Existenz im Kontext der Evolutionstheorie (D. Adamczyk). In der Perspektive der Schöpfungslehre konzentrieren die nächsten beiden Autoren ihre Aufmerksamkeit auf den Begriff der Umkehr. Der erste von ihnen betont, dass dieser Begriff zu den wesentlichsten Themen der prophetischen Verkündigung im Alten Testament gehört (G. Witaszek). Der andere Autor spricht von der Umkehr als einer unerlässlichen und heilsamen Schule christlichen Lebens (B. Hidber). Die in diesen Artikeln mit pädagogischem Charakter enthaltene Problematik bildet gleichsam die Brücke zum darauffolgenden Beitrag, der der multikulturellen Bildung in den Gesellschaften der Europäischen Union gewidmet ist (D. Walczak-Duraj). Anlehnend an diesen Artikel greift eine weitere Autorin ein überaus aktuelles Thema auf: die Frage der Toleranz. Sie stellt die Frage, ob Toleranz in einer immer gleichgültigeren Welt notwendig ist (J. Kopka). In einer weiteren Arbeit präsentiert der Autor die Persönlichkeit des Papstes Johannes Paul II. als Lehrer des Patriotismus (J. Mazur). Mit der darin behandelten Thematik ist unmittelbar auch diejenige verbunden, die den Bereich von Bildung und Erziehung in der Familie betrifft (P. Kaiser). Im Zusammenhang mit der Frage der Säkularisierung und der damit verbundenen Prozesse ist der nächste Artikel interessant, der den Titel trägt: „Warum ist Ostdeutschland so atheistisch geworden?” (M. Hainz). Mit diesem Artikel steht ein weiterer Text im Zusammenhang, der die Religiosität in der polnischen Gesellschaft, insbesondere die der Jugend, nach fast zwei Jahrzehnten der sozio-politischen und kulturellen Transformation betrifft; er trägt den Titel: „Wandert die polnische Jugend aus der Kirche aus?” (J. Mariański). Zum Thema des Begriffes und Prozesses der „Bildung” findet der Leser viele interessante Gedanken im Artikel „Portfolio und Bildung” von R. Bolle. Den Artikelbereich beschließt der Beitrag „Das Modell des schulischen Religionsunterrichts und die Schaffung einer Zivilgesellschaft”. Sein Verfasser fragt darin u.a. nach der kairologischen Dimension: „Inwieweit antwortet der heutige Religionsunterricht in der Schule auf Kinder und Jugendliche bewegende Probleme?” (C. Rogowski).

Die Rubrik „Impulse aus der Erziehungswissenschaft” greift den interessanten Diskurs über die universitäre Richtung für Erzieher auf (K. Schmidt).

Im Praxisbereich findet der Leser zwei Artikel. Der eine zum Thema: Resozialisierung (W. Christmann), der zweite – über die Fragebogenmethode (P. Duksa).

In der Abteilung „Berichte” findet sich ein Text über den 22. Nationalkongress der Italienischen Theologischen Gesellschaft, Sektion Moraltheologie (G. Witaszek).

**Wydawnictwo Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie**
ul. Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn
tel. (089) 523 36 61, fax 523 34 38
www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/
e-mail: wydawca@uwm.edu.pl